Zaaknummer: 0098248908
Documentnummer: 0098696702

gemeente Weststellingwerf

Raadsvoorstel

ALGEMENE GEGEVENS	
Agendapunt	
Portefeuillehouder	Hanneke Zonderland
Griffier	0561-691**220**
BIJLAGEN	
Aantal bijlagen	11
Begrotingswijziging	
Stukken ter inzage	

ONDERWERP
Regulering lelieteelt/sierteelt

REDEN VOORSTEL
☒ Kaderstellen
☐ Controleren
☐ Budget autoriseren
☐ Consulteren
☐

B&W STELT DE RAAD VOOR OM

1. In de (te herijken) omgevingsvisie gezondheidsaspecten te verwerken en een ambitie op te nemen voor vermindering van het gebruik van pesticiden door alle gebruikers;

2. Een verbod op sierteelt op te nemen in nieuwe overeenkomsten of verlenging van overeenkomsten voor het verhuren, verpachten of verkopen van grond van de gemeente;

3. Te kiezen voor uitwerking van scenario 3c "Sierteeltvrije zone met vergunningplicht" door:
   a. de uitvoerbaarheid van het scenario in beeld te brengen door (extern) een nadeelcompensatie risicoanalyse te laten uitvoeren;
   b. de wijziging in het omgevingsplan voor te bereiden door onder meer de uitwerking van definities en beoordelingscriteria;
   c. de definitieve scenariokeuze uiterlijk januari 2026 te maken, na kennisneming van de uitkomst van de risicoanalyse en de uitwerking van definities en beoordelingscriteria;

4. Voorafgaand aan de uitwerking van het bij besluitpunt 3 genoemde scenario:
   a. Zo spoedig mogelijk een voorbereidingsbesluit[1] te nemen vanwege het wijzigen van het omgevingsplan om activiteiten te voorkomen die in strijd zijn met het genoemde scenario;
   b. De bevoegdheid tot het nemen van dit voorbereidingsbesluit te delegeren aan het college van burgemeester en wethouders;

5. Het college de opdracht te geven zich in te spannen om samen met de sector tot een convenant te komen over (o.a.) bestaande sierteelt binnen de gemeente.

[1] (zoals bedoeld in hoofdstuk 4, artikel 4.14, lid 3, onder a van de Omgevingswet)

BIJLAGEN (worden meegezonden)

- Bijlage 1: Samenvatting raadsvoorstel regulering lelieteelt/sierteelt
- Bijlage 2: Achtergrondinformatie over regelgeving, onderzoek en landelijke ontwikkelingen gewasbeschermingsmiddelen en lelieteelt
- Bijlage 3: Argumenten en kanttekeningen regulering lelieteelt/sierteelt
- Bijlage 4: Tabel maatregelen
- Bijlage 5: Toelichting terminologie
- Bijlage 6: Situatieschets Weststellingwerf
- Bijlage 7: Advies Lelieteelt & Gewasbeschermingsmiddelen, GGD, 1 juli 2024
- Bijlage 8: Juridische aantekening lelieteelt, PlasBossinade Advocaten & Notarissen, 19 november 2024
- Bijlage 9: Gemeentelijke handleiding regulering bestrijdingsmiddelen, Urgenda en Natuur & Milieu e.a., december 2024
- Bijlage 10: Leidraad agrarisch gebruik gewasbeschermingsmiddelen voor gemeenten, LTO Nederland, Glastuinbouw Nederland, KAVB, LLTB, LTO Noord, NFO en ZLTO, 21 maart 2025
- Bijlage 11: (Aanvullende) Juridische aantekening lelieteelt, PlasBossinade Advocaten & Notarissen, 10 april 2025

Aan de gemeenteraad

INLEIDING
In de raadsvergadering op 3 februari 2025 heeft ons college u een toezegging gedaan om voor het zomerreces van 2025 te zorgen voor een raadsvoorstel over de regulering van lelieteelt. Op 4 maart 2025 hebben wij dit in een memo aan u bevestigd en u geïnformeerd over de stand van zaken (kenmerk 0098686473). We zijn van mening dat het beleid rondom het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen een zaak is van de landelijke overheid. Maar wij begrijpen de weerstand in de samenleving. Daarom zoeken we (in overleg met de agrarische sector) naar uitvoerbare regels om zo verantwoordelijk mogelijk te telen. Uiteindelijk zijn we samen verantwoordelijk voor een gezonde leefomgeving. In dit raadsvoorstel leggen wij daarom een aantal mogelijkheden voor om lelieteelt/sierteelt in gemeente Weststellingwerf te reguleren. Daarvan zijn ook risico's aangegeven en is juridisch advies bijgevoegd.

NB: in dit dossier zijn voortdurend nieuwe ontwikkelingen. Dit raadsvoorstel is bijgewerkt tot de datum waarop het verstuurd is naar de gemeenteraad van Weststellingwerf, in april 2025.

Context
In mei 2024 zag een teler af van lelieteelt op een locatie naast sportvelden en woningen en op 200 meter afstand van een basisschool in Noordwolde-Zuid. Een groep omwonenden had aangekondigd een rechtszaak aan te spannen vanwege zorgen over mogelijke gezondheidsschade.

Om dit soort situaties in de toekomst te kunnen voorkomen diende een meerderheid van de gemeenteraad op 13 mei 2024 een motie in. Daarin werd verzocht om het invoeren van een vergunningplicht en een voorbereidingsbesluit voor sierteelt.

De motie werd ingetrokken vanwege een toezegging van het college om spoedig met een procesvoorstel voor de regulering van lelieteelt/sierteelt te komen. Uit het advies van externe deskundigen bleek dat het onderwerp complex is. Daardoor duurde het proces langer dan aanvankelijk verwacht. Zoals we u hebben laten weten in de memo van 4 maart 2025 hebben wij aanvullend juridisch advies gevraagd aan PlasBossinade Advocaten & Notarissen. Dit advies is als bijlage toegevoegd (bijlage 11, PlasBossinade).

Regulering en voorbereidingsbesluit
In de motie was gevraagd om een vergunningplicht en een voorbereidingsbesluit. Bij een vergunningplicht voor lelieteelt is het verboden om lelies te telen zonder omgevingsvergunning. Om zo'n vergunningplicht in te stellen is een wijziging van het omgevingsplan nodig. Dat kost tijd. De gemeente moet de wijziging ontwerpen en beoordelingsregels opstellen voor wanneer de vergunning wel of niet verleend kan worden. Ook moet de gemeente zorgen dat er inspraak mogelijk is op de wijziging. Daarbij moeten inwoners, bedrijven en organisaties betrokken worden. Er moet dan een voorbereidingsprocedure worden opgestart. En het ontwerp moet ter inzage worden gelegd. Daarop kunnen zienswijzen worden ingediend, die verwerkt moeten worden.

Met een voorbereidingsbesluit kun je in de tussentijd snel voorkomen dat er activiteiten plaatsvinden die niet mogen na wijziging van het omgevingsplan. De wijziging in het omgevingsplan moet dan wel binnen anderhalf jaar ingaan. Daarna vervallen de voorbeschermingsregels.

Vanwege de complexiteit van het onderwerp was nog niet duidelijk of en onder welke voorwaarden de gemeente Weststellingwerf een vergunningplicht kon instellen. Of wat daarvan de gevolgen zouden zijn. Ook was niet duidelijk of andere mogelijkheden voor de gemeente Weststellingwerf meer aan te raden zijn. Daarom is eerst juridisch advies gevraagd. In dit voorstel staan verschillende scenario's voor regulering. Daarin is ook een voorbereidingsbesluit opgenomen.

Convenant
Tijdens het vragenuur in de raadsvergadering van 3 februari 2025 heeft het college aangegeven ook de mogelijkheden van een convenant te onderzoeken. Omdat de keuze voor regulering haaks kan staan op afspraken in een convenant, heeft het college de uitwerking van deze optie voorlopig uitgesteld. Voor zowel telers en omwonenden, als de gemeente is het belangrijk te weten welke stappen de gemeente zet. Alleen dan is helder welke afspraken een goede aanvulling kunnen zijn.

Juridisch advies
In de memo van 4 maart 2025 hebben wij u geïnformeerd over verschillen tussen het advies dat wij 19 november 2024 hadden ontvangen van advocatenkantoor PlasBossinade (zie bijlage 8) en de Gemeentelijke handleiding Regulering bestrijdingsmiddelen van Natuur & Milieu en Urgenda van december 2024 (bijlage 9). De gemeentelijke handleiding leek van meer mogelijkheden uit te gaan dan het juridisch advies. Om u beter te kunnen informeren hebben wij aanvullend juridisch advies gevraagd aan PlasBossinade. De aanvullende aantekening is meegestuurd (bijlage 11).

Eind maart 2025 is ook de Leidraad agrarisch gebruik gewasbeschermingsmiddelen voor gemeenten van onder meer LTO (Noord) en de Koninklijke Algemeene Vereeniging voor bloembollencultuur verschenen (zie bijlage 10). Ook deze leidraad wordt benoemd in de aanvullende aantekening.

PlasBossinade adviseert uit te gaan van de volgende situaties:
1. Percelen waar al geen lelies mochten worden geteeld;
2. Grond met een agrarische functie, waar op basis van de functie wel lelies mogen worden geteeld, maar nog geen lelies wórden geteeld;
3. Grond met een agrarische functie, waar lelieteelt mag plaatsvinden en dat ook gebeurt. Waarschijnlijk, gezien rechterlijke uitspraken, valt wisselteelt hier ook onder;
4. Een tussenfase tussen situatie 2 en 3 waarin nog geen lelieteelt plaatsvindt, maar een agrariër al wel een concreet voornemen heeft om lelies te telen.

Voor situatie 1 is een verbod al geregeld.

In situatie 2 is het uit voorzorg (uit het oogpunt van gezondheid) opnemen van bijvoorbeeld een vergunningplicht of spuitvrije zone mogelijk. Maar er is dan wel een risico op nadeelcompensatieclaims, omdat de grond minder waard zou kunnen worden als je er geen lelies meer op mag telen. Hoe groot dat risico is, is niet helder. Het is aan te raden daarvoor een nadeelcompensatie risicoanalyse uit te laten voeren door een daarin gespecialiseerd bedrijf.

Situatie 3 is de meest ingewikkelde situatie voor regulering, want daarin is lelieteelt toegestaan en vindt het ook al plaats.

Allereerst is situatie 3 ingrijpender voor telers. Daarnaast is het juridisch ingewikkelder, omdat er voor het verbieden of beperken van bestaand gebruik rekening gehouden moet worden met een overgangstermijn. Dit geldt waarschijnlijk ook voor de tussensituatie. Bovendien kan er sprake zijn van inkomstenverlies én waardevermindering van grond als op de peildatum al lelieteelt begonnen is en de gemeente dat alsnog verbiedt of beperkt. Dan moet dus rekening worden gehouden met hogere nadeelcompensatieclaims.

Een andere kanttekening van PlasBossinade is dat er (op grond van de in het advies genoemde onderzoeken) op dit moment nog onvoldoende basis is voor de conclusie “dat het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen daadwerkelijk - en ook nog ongeacht eventuele afstanden tot gevoelige functies - tot nadelige gezondheidseffecten bij omwonenden leidt, zodanig dat een algeheel verbod gerechtvaardigd is”.

Al met al blijkt uit het eerste advies dat PlasBossinade een generiek verbod, vergunningplicht, spuitvrije zone of maatwerkvoorschrift in situatie 3, dus bij bestaande lelieteelt, afraadt. Ook voor de

tussensituatie is reguleren ingewikkelder. Daarom gaan we in dit raadsvoorstel verder met scenario's voor regulering van nieuwe teelt, zoals omschreven in situatie 2.

Let wel: er lopen verschillende onderzoeken naar de effecten van het gebruik van bestrijdingsmiddelen op omwonenden. Onder meer naar stapeleffecten van meerdere middelen. Op het moment dat er voldoende basis is voor de conclusie dat het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen leidt tot negatieve gevolgen voor de gezondheid van omwonenden in ons land heeft dat invloed op de onderbouwing.

VOORSTEL VOOR REGULERING

De juridische argumenten en kanttekeningen en die van handhaving en ruimtelijke ordening moeten tegen elkaar afgewogen worden. Dat geldt ook voor de belangen van telers en die van omwonenden en de leefomgeving. Als gemeente vinden we de gezondheid van onze inwoners en voedselzekerheid erg belangrijk. Tegelijk willen we als gemeente met een sterke agrarische sector ook oog hebben voor het toekomstperspectief van boeren en tuinders. Daarnaast moeten we er ons van bewust zijn dat het reguleren van lelieteelt/sierteelt financiële gevolgen met zich meebrengt.

In dit raadsvoorstel leggen wij u drie keuzescenario's voor. In bijlage 4 staat een overzicht met verschillende maatregelen voor regulering van lelieteelt/sierteelt, inclusief kanttekeningen. Daarvan vallen een aantal opties af om mee te nemen als keuzescenario. Een algeheel verbod op lelieteelt of gewasbeschermingsmiddelen is op dit moment wetenschappelijk en juridisch lastig te onderbouwen en raakt ook voedselgewassen. Dat geldt ook voor een vergunningplicht voor gewasbeschermingsmiddelen. Een spuitvrije of teeltvrije zone voor alle teelten treft ook voedselgewassen. Dat gaat verder dan waar de raad om gevraagd heeft. Een maatwerkvoorschrift is een individueel besluit gericht aan een individu, dat op zichzelf beoordeeld moet worden. Hiermee voorkomt de gemeente geen nieuwe lelieteelt of sierteelt en het is niet efficiënt om voor elk nieuw geval een aparte beoordeling te maken.

Alles bij elkaar genomen stelt het college u voor om de volgende maatregelen te nemen:

1. **Ambitie opnemen in de omgevingsvisie voor vermindering gebruik pesticiden**
   Wij adviseren u om meer aandacht voor een gezonde leefomgeving in de omgevingsvisie op te nemen. Ook is ons voorstel om bij het herijken van de omgevingsvisie een ambitie op te nemen voor het verminderen van het gebruik van pesticiden door alle gebruikers.

2. **Verbod op sierteelt bij verpachten/verhuren en verkopen van grond van de gemeente**
   De gemeente kan het goede voorbeeld geven door in nieuwe overeenkomsten en verlenging van overeenkomsten voor verhuren/verpachten en verkopen van grond van de gemeente een verbod op sierteelt op te nemen (tenzij Skal-gecertificeerd, met uitzondering van paraffine-olie) en voor alle gewassen voorrang te geven aan Skal-gecertificeerde telers.

3. **Daarnaast een keuze te maken uit een van de volgende scenario's:**

   - **Scenario 3a**: **Onderzoek en ontwikkelingen afwachten**
     Ontwikkelingen bij te houden en in 2027 (of eerder, in het geval een wijziging in regelgeving, onderzoeksresultaten of jurisprudentie daarvoor aanleiding geven) opnieuw een advies aan de raad voor te leggen voor regulering van lelieteelt;

   - **Scenario 3b: vergunningplicht nieuwe lelieteelt**
     Een verbod behoudens vergunning (vergunningplicht) in het omgevingsplan op te nemen voor lelieteelt, inclusief leliebollen- en knollenteelt. Dit geldt op grond met een agrarische bestemming, waar nog geen lelieteelt plaatsvindt (en ook geen beroep gedaan kan worden op wisselteelt). Er kan wel een vergunning verleend worden voor bijvoorbeeld Skal-gecertificeerde lelieteelt, tenzij paraffine-olie wordt gebruikt.

- **Scenario 3c (voorkeursscenario): sierteeltvrije zone (50m rondom gevoelige functies bij nieuwe teelt) met vergunningplicht**
  Een verbod in te stellen voor sierteelt (inclusief bollen- en knollenteelt) binnen 50 meter rondom gevoelige functies. Dit geldt voor sierteelt op grond met een agrarische bestemming, waar nog geen sierteelt is aangevangen (en ook geen beroep gedaan kan worden op wisselteelt). Er kan wel een vergunning verleend worden voor bijvoorbeeld Skal gecertificeerde sierteelt, tenzij paraffine-olie wordt gebruikt.

4. **Voorbereidingsbesluit nemen (bij keuze voor scenario 3b of 3c)**
   Bij de keuze voor scenario 3b of 3c stellen wij u voor om zo spoedig mogelijk een voorbereidingsbesluit te nemen. Hiermee voorkomt de gemeente nieuwe lelieteelt/sierteelt voor het omgevingsplan is gewijzigd. Om dit besluit zo spoedig mogelijk te kunnen nemen vragen wij u de bevoegdheid voor het nemen van dit besluit te delegeren aan het college.

5. **Samen met de sector tot een convenant komen**
   Nadat de gemeenteraad de definitieve richting heeft aangegeven, willen we het gesprek vervolgen met de sector (o.a. telers in de gemeente, LTO en de KAVB) om samen tot een convenant te komen voor (o.a.) bestaande sierteelt binnen onze gemeente.

Het scenario van de sierteeltvrije zone (50m rondom gevoelige functies) met vergunningplicht (scenario 3c) wordt als voorkeursscenario geadviseerd. Dit is voornamelijk gebaseerd op een betere uitvoerbaarheid. Dit wordt toegelicht in de argumenten en kanttekeningen.

Verder adviseren wij u een voorlopige keuze te maken voor een scenario. Bij de keuze voor een vergunningplicht (3b) of sierteeltvrije zone (3c) adviseren wij u eerst definities en beoordelingsregels uit te laten werken en te laten onderzoeken hoe hoog het risico op nadeelcompensatieclaims is. Op basis van de uitkomsten kan de raad dan uiterlijk in januari 2026 een definitieve keuze maken.

TOELICHTING PER MAATREGEL

1. **Ambitie opnemen in de omgevingsvisie voor vermindering gebruik pesticiden**
   Bij aandacht voor de gevolgen van het gebruik van pesticiden, wordt vaak over de landbouw gesproken. Dit is begrijpelijk, omdat in de landbouwsector veel gewasbeschermingsmiddelen worden gebruikt om schade aan de gewassen door onder meer insecten en schimmels tegen te gaan. Vooral bij lelieteelt. Maar ook consumenten gebruiken pesticiden, bijvoorbeeld tegen insecten of tegen onkruid tussen de tegels in de tuin. Het wijkt te ver van de toezegging af om in dit raadsvoorstel hier verder op in te gaan. Maar aandacht voor een gezonde leefomgeving en vermindering van het gebruik van pesticiden is een belang van iedereen en vraagt bewustwording van iedereen. Ook van bedrijven en consumenten en de gemeente zelf.

   Wij adviseren daarom meer aandacht voor een gezonde leefomgeving in de omgevingsvisie op te nemen. Ook is ons voorstel om bij het herijken van de omgevingsvisie een ambitie voor het verminderen van het gebruik van pesticiden door alle gebruikers op te nemen.

2. **Verbod op sierteelt bij verpachten/verhuren en verkopen van grond van de gemeente**
   Het gaat hierbij om nieuwe overeenkomsten of verlenging van overeenkomsten. Lopende contracten worden niet opengebroken. De gemeente heeft ongeveer 8 hectare eigen grond met een agrarische bestemming waarbij de lopende pachtovereenkomst binnen 0-1 jaar afloopt. Daarnaast heeft de gemeente ongeveer 11,5 hectare eigen grond met een agrarische bestemming met een looptijd van 4 tot meer dan 10 jaar.

3. **Voorlopige keuze uit een van de volgende scenario's:**

- **Scenario 3a: Onderzoek en ontwikkelingen afwachten**
  In dit dossier zijn voortdurend nieuwe ontwikkelingen. Door tot 2027 te wachten op nieuwe jurisprudentie en onderzoeksresultaten is de juridische onderbouwing in de toekomst mogelijk steviger. Maar dat is niet zeker;

- **Scenario 3b, vergunningplicht nieuwe lelieteelt:**
  In dit scenario wordt nieuwe lelieteelt (inclusief bollen- en knollenteelt) zonder vergunning verboden op plaatsen waar dat nog niet gebeurt (en ook geen beroep gedaan kan worden op wisselteelt). Er kan een vergunning worden aangevraagd om toch lelies te mogen telen. Bijvoorbeeld voor gegarandeerd biologische teelt (Skal-gecertificeerd), tenzij paraffine-olie wordt gebruikt. Of voor sierteelt die niet in de buurt van gevoelige functies ligt. Er moeten goede beoordelingsregels worden opgesteld om een vergunning te kunnen verlenen of afwijzen. Er is ook specialistische kennis nodig voor de beoordeling van de vergunningaanvragen en voor handhaving.

  Het college heeft gekozen om in dit scenario alleen lelieteelt te reguleren in plaats van sierteelt. Het argument hiervoor is dat sierteelt veelomvattend is en een verbod in de hele gemeente een vrij forse beperking is voor boeren en tuinders. Daarnaast worden bij lelieteelt verreweg de meeste middelen gebruikt (in kilogram/hectare, CBS, zie bijlage 5).

- **Scenario 3c, voorkeursscenario: sierteeltvrije zone (50m rondom gevoelige functies, voor nieuwe teelt) met vergunningplicht:**
  Met een sierteeltvrije zone is sierteelt binnen 50m rondom gevoelige functies[2] verboden. Bij sierteelt gaat het om sierteelt inclusief bollen- en knollenteelt, zoals lelieteelt, waarbij gebruik wordt gemaakt van chemisch-synthetische gewasbeschermingsmiddelen. Een precieze definitie moet worden uitgewerkt.

  Er kan een vergunning worden aangevraagd om binnen die zone toch sierteelt te mogen telen. Bijvoorbeeld voor Skal-gecertificeerde teelt (behalve paraffine-olie). Er moeten goede beoordelingsregels worden opgesteld om zo'n vergunning te kunnen verlenen of afwijzen. Omdat het gaat om teelt dichtbij gevoelige functies zijn de beoordelingsregels en de beoordeling om een vergunning te weigeren of verlenen naar verwachting beter te onderbouwen dan bij scenario 3b.

  In dit scenario brengen we vooraf in kaart waar de gevoelige functies zijn in de gemeente. Daarna kunnen sierteeltvrije zones worden opgelegd. Dat betekent dat dit scenario veel meer werk vooraf vraagt. Daar staat tegenover dat als de zones eenmaal aangewezen zijn, dit scenario beter uitvoerbaar is dan scenario 3b. Daarom stellen wij dit voor als voorkeursscenario.

  NB: Een teeltvrije zone lijkt op een spuitvrije zone, maar is niet hetzelfde. Bij een spuitvrije zone mogen in die zone geen chemische gewasbeschermingsmiddelen worden gebruikt. Het gaat dus niet om de teelt, maar om de middelen. Omdat niet zichtbaar is of er wel of niet gespoten is, is dit lastig te handhaven. Om dit te kunnen controleren, moeten er bodem- en plantmonsters worden onderzocht door een laboratorium. Bij een sierteeltvrije zone hoeft dit normaliter niet. Daarbij is zichtbaar of in de zone wel of geen sierteelt is. Daarom is hiervoor gekozen in dit scenario.

---

[2] Bijvoorbeeld recreatiefuncties, burgerwoningen en bijbehorende tuinen, sportvelden, kinderopvang, scholen, et cetera. Een nadere definitie wordt verder uitgewerkt.

4. **Voorbereidingsbesluit**
   Met een voorbereidingsbesluit kan de gemeente een verbod of teeltvrije zone meteen laten ingaan, nog voor het omgevingsplan is gewijzigd. De gemeente zet als het ware de activiteiten op slot die de gemeente wil gáán verbieden in het omgevingsplan. Dit geldt voor maximaal anderhalf jaar. Om dit voorbereidingsbesluit zo spoedig mogelijk te kunnen nemen vragen wij u de bevoegdheid hiervoor te delegeren aan het college. Wanneer deze bevoegdheid niet gedelegeerd wordt, moet het voorbereidingsbesluit inhoudelijk eerst voorgelegd worden aan de gemeenteraad. Deze interne procedure kost meer tijd.

5. **Convenant**
   Met een convenant worden op vrijwillige basis en in goed overleg afspraken gemaakt tussen in ieder geval de gemeente en de sector - waaronder telers, LTO en de KAVB - over (o.a.) bestaande sierteelt in onze gemeente. De afspraken kunnen gaan over bijvoorbeeld communicatie, driftreductie, spuitvrije zones, enzovoorts. De afspraken hebben als doel om een gezonde leefomgeving en veiligheid verder te verbeteren voor telers en omwonenden.

In scenario 3b en 3c vindt een wijziging plaats in het omgevingsplan. Dat is een bevoegdheid van de raad. Er moeten voor deze wijziging definities worden uitgewerkt (bijvoorbeeld van wisselteelt en gevoelige functies). Verder is er in deze scenario's risico op nadeelcompensatieclaims. Daarom stelt het college u voor om eerst een voorlopige keuze voor een van scenario's te maken. Vervolgens kan een nadeelcompensatie risicoanalyse voor het gekozen scenario worden uitgevoerd (door een daarin gespecialiseerd extern bureau) om de hoogte van dit risico in kaart te brengen. Ook worden definities en beoordelingsregels uitgewerkt voor in het omgevingsplan, zodat de raad daarover kan besluiten. De uitkomsten hiervan worden uiterlijk in januari 2026 aan u voorgelegd, waarna de raad de scenariokeuze definitief kan maken.

ARGUMENTEN EN KANTTEKENINGEN

ALGEMENE ARGUMENTEN EN KANTTEKENINGEN

Er zijn in het algemeen meerdere belangrijke argumenten en kanttekeningen te geven bij het reguleren van lelieteelt/sierteelt als gemeente. We lichten er hieronder een aantal uit. In bijlage 3 zijn ze verder uitgewerkt. We pretenderen niet volledig te zijn met deze opsomming.

Algemene argumenten
- Er zijn mogelijke risico's voor de gezondheid van telers en omwonenden (vooral kinderen en zwangeren). Uit een analyse van studies en uit proefdieronderzoek blijkt een plausibel verband te zijn tussen blootstelling aan gewasbeschermingsmiddelen en de ziekte van Parkinson en ontwikkelingsstoornissen bij kinderen. Het advies is daarom: zo min mogelijk blootstelling aan bestrijdingsmiddelen.
- Bescherming van de waterkwaliteit. In bijna al het oppervlaktewater dat gebruikt wordt voor drinkwaterproductie worden bestrijdingsmiddelen boven de norm aangetroffen.
- Het beschermen van insecten, natuur en biodiversiteit. De natuur in Nederland staat er slecht voor. Er zijn steeds minder wilde bloemen en insecten. Ook het aantal bijen en zweefvliegen neemt af, terwijl 80% van de landbouwgewassen afhankelijk is van bestuivende insecten.
- Lelies dragen niet bij aan de voedselvoorziening.
- Veel lelies zijn bestemd voor export.

Algemene kanttekeningen
- Er is op basis van de huidige onderzoeken geen duidelijke indicatie voor gezondheidseffecten van bestrijdingsmiddelen bij omwonenden in Nederland. Onderzoeken naar stapeleffecten en neurologische effecten op de lange termijn lopen nog.
- Er is een risico op rechtszaken. Er is geen zekerheid dat regulering door de gemeente standhoudt bij een rechter. Mogelijk zorgen we voor nieuwe jurisprudentie.

- Regulering beperkt mogelijkheden van telers en kan waardedaling van grond veroorzaken;
- De gemeente loopt risico op kosten voor verzoeken om nadeelcompensatie;
- Er zijn kosten voor onderzoek en extra capaciteit bij ruimtelijke ordening en handhaving;
- Gebruik gewasbeschermingsmiddelen bij lelieteelt/sierteelt is toegestaan;

ARGUMENTEN EN KANTTEKENINGEN PER VOORGESTELDE MAATREGEL

1. **Ambitie voor vermindering gebruik pesticiden in omgevingsvisie**

   Argumenten:
   - Door het opnemen van gezondheidsaspecten en een ambitie voor vermindering van het gebruik van pesticiden in de (te herijken) omgevingsvisie laten we zien dat we toewerken naar een gezonde leefomgeving in de gemeente Weststellingwerf. Dit ondersteunt de te nemen planologische maatregelen.
   - Met het streven in de omgevingsvisie om het gebruik van pesticiden door alle gebruikers te verminderen legt de gemeente het bewustzijn en de verantwoordelijkheid voor een gezonde leefomgeving niet alleen bij de landbouw, maar ook bij inwoners en bedrijven.

   Kanttekeningen:
   - N.v.t.

2. **Verbod op sierteelt bij verpachten/verhuren en verkopen van grond van de gemeente**

   Argumenten:
   - Door een verbod op sierteelt op te nemen in nieuwe overeenkomsten of verlenging van overeenkomsten voor verpachten/verhuren en verkopen van grond van de gemeente, begint de gemeente bij zichzelf. Daarmee geeft de gemeente het goede voorbeeld.

   Kanttekeningen:
   - Op dit moment vindt geen lelieteelt plaats op pachtgrond van de gemeente. Alle percelen zijn verpacht/verhuurd als grasland. Daarmee is er ten opzichte van dit moment nog geen gezondheidswinst.

3. **Keuzescenario's:**

   a. **Keuze voor scenario 3a "Onderzoek en ontwikkelingen afwachten"**

      Argumenten:
      - Bij het afwachten van onderzoek en nieuwe ontwikkelingen in de komende twee jaar is het mogelijk dat dan de wetenschappelijke of juridische onderbouwing voor regulering steviger is. Bijvoorbeeld door nieuwe jurisprudentie of onderzoeksresultaten.
      - In dit scenario is (nog) geen sprake van nadeelcompensatie. Het risico op verzoeken om nadeelcompensatie is groter zolang de wetenschappelijke basis voor nadelige effecten op de gezondheid van omwonenden in Nederland nog onzeker is.

      Kanttekeningen:
      - In scenario 3a wordt lelieteelt op grond van derden nog niet gereguleerd. Daarmee beschermt de gemeente telers, omwonenden, de waterkwaliteit, de natuur en de biodiversiteit nog niet tegen negatieve gevolgen van het hoge gebruik van gewasbeschermingsmiddelen bij lelieteelt.

b. Keuze voor scenario 3b, "Vergunningplicht nieuwe lelieteelt"

Argumenten:

- Dit scenario komt het meest overeen met de motie en de toezegging.
- De gemeente zorgt met dit scenario dat nieuwe lelieteelt zonder vergunning niet is toegestaan. Op die manier wordt de blootstelling aan gewasbeschermingsmiddelen beperkt. Daarmee neemt de gemeente een stap om mogelijke gezondheidsrisico's voor telers en omwonenden te verkleinen.
- Ook heeft dit een beschermende invloed op de waterkwaliteit en biodiversiteit.
- Daarnaast heeft de gemeente met een verbod behoudens vergunning mogelijkheden om te sturen wanneer een vergunning wel of niet verleend mag worden. De gemeente kan daarbij steeds de laatste inzichten aanhouden om te bepalen of de vergunning wel of niet verleend wordt.
- Er kan alleen een verzoek om nadeelcompensatie ingediend worden bij het weigeren van de vergunning.

Kanttekeningen:

- In scenario 3b lopen bezitters van grond met een agrarische bestemming waarop nog geen lelieteelt plaatsvindt risico op waardevermindering van die grond.
- Daardoor loopt de gemeente het risico op een verzoek om nadeelcompensatie wanneer een vergunning niet wordt verleend. Er moet onderzoek uitgevoerd worden om het risico op nadeelcompensatieclaims in kaart te brengen;
- De administratieve lasten voor telers en de gemeente worden groter.
- Er moeten goede beoordelingsregels en definities worden opgesteld om een vergunning te kunnen verlenen of afwijzen. Daar is extra externe specialistische en juridische kennis voor nodig.
- Bij een vergunningplicht moet het omgevingsplan worden gewijzigd, inspraak geregeld worden en onderzoek worden gedaan. Dit kost veel tijd en specialistische kennis. Daarom moeten er kosten gemaakt worden voor ongeveer twee jaar extra (eventueel externe) capaciteit op het gebied van Ruimtelijke Ordening en het omgevingsplan. Vanwege de krappe arbeidsmarkt is niet zeker op welke termijn dit lukt.
- Ook om aanvragen voor vergunningen te kunnen beoordelen is specialistische kennis en extra capaciteit nodig. Omdat dit scenario ook teelt verbiedt op gronden die niet in de buurt van gevoelige functies liggen, kan het lastig zijn om het weigeren van een vergunning te onderbouwen op basis van gezondheidsrisico's. Dat maakt dit scenario lastiger uitvoerbaar.
- Er is blijvend extra capaciteit nodig om te kunnen handhaven.
- Bestaande lelieteelt wordt in dit scenario niet beperkt, omdat je daarmee bestaande rechten van telers aantast. Dit is juridisch erg lastig.
- Door een vergunningplicht voor alleen lelieteelt in te stellen, kan tegengeworpen worden dat de onderbouwing daarvoor onvoldoende is (verbod op willekeur). Daartegenover worden met het reguleren van een specifieke teelt de mogelijkheden voor agrariërs minder beperkt dan bij meerdere teelten.

c. Keuze voor scenario 3c, "sierteeltvrije zone (50m rondom gevoelige functies, voor nieuwe teelt) met vergunningplicht"

Argumenten:

- Dit scenario houdt rekening met 50m afstand vanaf gevoelige functies, de afstand waar jurisprudentie voor is. Daardoor zijn de beoordelingsregels naar verwachting beter te motiveren. Doordat de gevoelige functies vooraf in kaart worden gebracht, is ook het afwijzen of verlenen van een vergunning beter te onderbouwen dan in

scenario 3b. Vanwege deze (waarschijnlijk) betere uitvoerbaarheid is scenario 3c het voorkeursscenario;
- Bij sierteelt worden gemiddeld genomen meer gewasbeschermingsmiddelen in kilogram per hectare gebruikt dan bij andere teelten. Regulering van sierteelt beperkt daarom de blootstelling aan gewasbeschermingsmiddelen. Daarmee neemt de gemeente een stap om mogelijke gezondheidsrisico's voor telers en omwonenden te verkleinen;
- Ook werkt dit scenario mee aan bescherming van biodiversiteit, natuur en waterkwaliteit.
- Sierteelt is een luxeproduct en niet nodig voor de voedselvoorziening.
- Een sierteeltvrije zone is makkelijker te handhaven, omdat van afstand duidelijk is of er siergewassen worden geteeld.
- De afstand van 50 meter is uit jurisprudentie een geaccepteerde afstand gebleken. Andere afstanden zijn juridisch lastig te onderbouwen.

Kanttekeningen:
- Dit scenario heeft impact op nieuwe teelt van alle siergewassen;
- In de gemeente lopen bezitters van grond met een agrarische bestemming waarop nog geen sierteelt plaatsvindt risico op waardevermindering van die grond.
- Daardoor loopt de gemeente ook in dit scenario risico op nadeelcompensatieclaims. Er moet onderzoek uitgevoerd worden om dit in kaart te brengen.
- De administratieve lasten voor telers en de gemeente worden groter in het geval van vergunningaanvragen.
- Voor een sierteeltvrije zone moet het omgevingsplan worden gewijzigd, inspraak geregeld worden en onderzoek worden gedaan. Dit kost veel tijd en specialistische kennis. Dit brengt tijdelijk (ongeveer 2 jaar) extra kosten met zich mee voor extra (eventueel externe) capaciteit op het gebied van Ruimtelijke Ordening en de Omgevingswet. Vanwege de krappe arbeidsmarkt is niet zeker op welke termijn dit lukt. Dit kan van invloed zijn op de uitwerking van het raadsvoorstel.
- Er moet in kaart worden gebracht waar de gevoelige functies zijn in de gemeente. Dit is veel werk. Hiervoor is extra capaciteit en mogelijk extern advies nodig.
- Er moeten goede beoordelingsregels en definities worden opgesteld om een vergunning te kunnen verlenen of afwijzen. Daar is waarschijnlijk extra externe specialistische en juridische kennis voor nodig.
- Er is specialistische kennis en extra capaciteit nodig om aanvragen voor vergunningen te kunnen beoordelen.
- Er is blijvend extra capaciteit nodig om te kunnen handhaven.
- Bestaande sierteelt wordt (ook) in dit scenario niet beperkt, omdat je daarmee bestaande rechten van telers aantast. Dit is juridisch erg lastig.

4. Het vooraf nemen van een voorbereidingsbesluit (bij scenario 3b en 3c)

Argumenten:
- Voor een verbod op nieuwe lelieteelt zonder vergunning of het instellen van een sierteeltvrije zone rond gevoelige functies moet het omgevingsplan gewijzigd worden. Het proces om dat te regelen kost tijd en capaciteit. In de tussentijd mag de teelt gewoon doorgaan. Het kan zelfs tijdelijk tot extra lelieteelt of sierteelt leiden, als bekend is dat dat verboden of beperkt gaat worden. Door een voorbereidingsbesluit te nemen, kan de gemeente dat voorkomen. Zolang het voorbereidingsbesluit loopt mogen er geen activiteiten plaatsvinden die je in het omgevingsplan wilt verbieden of beperken. Het is maximaal anderhalf jaar geldig.

Kanttekeningen:
- De keuze om een voorbereidingsbesluit te nemen en daarmee een verbod behoudens vergunning (vergunningplicht) of sierteeltvrije zone meteen te laten gelden, kan leiden tot verzoeken om nadeelcompensatie. Bij een vergunningplicht kan alleen een verzoek ingediend worden bij het weigeren van de vergunning.
- De voorbeschermingsregels bij het voorbereidingsbesluit blijven anderhalf jaar geldig. Binnen die tijd moet het omgevingsplan gewijzigd zijn. Maar het voorbereidingsproces voor het wijzigen van het omgevingsplan, de onderzoeken en interne procedures kosten veel tijd. Er is een risico dat dit langer duurt dan anderhalf jaar. In dat geval vervallen de voorbeschermingsregels en is lelieteelt of sierteelt weer toegestaan tot het omgevingsplan gewijzigd is.
- De gemeente kan er ook voor kiezen om geen voorbereidingsbesluit te nemen, maar het voornemen tot regulering van lelieteelt minstens één jaar voor de wijziging van het omgevingsplan bekend te maken. Dit moet op de manier zoals bepaald in artikel 12 van de Bekendmakingswet. Dit verkleint de kans op het moeten vergoeden van nadeelcompensatie als de wijziging is doorgevoerd. Ook zit er dan minder tijdsdruk achter het wijzigen van het omgevingsplan. Het hoeft dan niet in anderhalf jaar af te zijn, zoals bij het voorbereidingsbesluit. Maar het nadeel hiervan is dat het een aanzuigende werking kan hebben, dus dat er meer lelieteelt komt in de tijd voor het omgevingsplan is gewijzigd. Dat is een zeer ongewenst effect. En deze periode zou wel tot anderhalf of twee jaar kunnen duren. Daarom is in het raadsvoorstel daar niet voor gekozen.

5. Convenant

Argumenten:
- In dit voorstel wordt de bestaande sierteelt in onze gemeente niet gereguleerd. Met een convenant kunnen we in goed overleg met de sector mogelijk toch tot afspraken komen die een gezonde leefomgeving en goede communicatie met omwonenden bevorderen.

Kanttekeningen:
- De afspraken in een convenant zijn juridisch lastig afdwingbaar.

AANPAK/UITVOERING

Na het raadsbesluit wordt het gekozen scenario uitgevoerd.

Voor scenario 3b (vergunningplicht) en 3c (sierteeltvrije zone) betekent dit dat er een voorbereidingsbesluit genomen wordt door voorbeschermingsregels in het omgevingsplan op te nemen. Daarnaast wordt een extern gespecialiseerd bureau ingeschakeld om een nadeelcompensatie risicoanalyse uit te voeren. Ondertussen wordt de wijziging in het omgevingsplan voorbereid, op basis van extern advies. Uiterlijk in januari 2026 worden de uitkomst van de nadeelcompensatie risicoanalyse en de uitwerking van de definities en de beoordelingsregels aan het college en de raad voorgelegd, zodat de raad een definitieve keuze kan maken voor een bepaald scenario.

Bij de keuze voor scenario 3c wordt ook een onderzoek uitgevoerd om gevoelige functies in kaart te brengen.

COMMUNICATIE

Het betreft een gevoelig onderwerp dat leeft bij zowel omwonenden als telers. Bij persvragen stemt een collega van de afdeling communicatie de reactie en/of antwoorden af met de portefeuillehouder. In het geval de raad kiest voor een scenario met een voorbereidingsbesluit zal, zodra dit ingaat, een persbericht worden verstuurd.

DUURZAAMHEID
Door het hoge gebruik van gewasbeschermingsmiddelen bij lelieteelt/sierteelt heeft een verbod of beperking naar verwachting een beschermende invloed op de waterkwaliteit, de bodem, de natuur en de biodiversiteit.

KOSTEN, OPBRENGSTEN EN DEKKING
Afhankelijk van het gekozen scenario brengt het besluit van de raad kosten met zich mee voor:

- Een periode van ongeveer twee jaar extra capaciteit op het gebied van Ruimtelijke Ordening voor o.a. de uitwerking van de besluiten en de procedure voor het wijzigen van het omgevingsplan;
- In scenario 3c is het nodig om vooraf in kaart te brengen waar de gevoelige functies zijn in de gemeente. Hiervoor is extra capaciteit en mogelijk extern advies nodig;
- Blijvend extra capaciteit op het gebied van handhaving;
- Uitvoering van een nadeelcompensatie risicoanalyse door een extern bureau;
- Extern advies bij de uitwerking van het gekozen scenario (bijvoorbeeld voor het opstellen van beoordelingsregels en het uitwerken van definities);
- Mogelijke nadeelcompensatie (bijvoorbeeld voor waardevermindering van grond);
- Mogelijke kosten voor rechtszaken;
- Mogelijk lagere verkoopwaarde grond van gemeente Weststellingwerf.

De kosten hangen mede af van het gekozen scenario en zijn nog niet goed in te schatten. Mochten we hier meer duidelijkheid over krijgen, dan houden we u in ieder geval via de P&C-cyclus op de hoogte. Mocht er eerder meer duidelijkheid zijn, dan zullen we u daarover informeren.

Burgemeester en Wethouders van Weststellingwerf,
de secretaris, de burgemeester,
MUTTER VAN DE NADORT

Zaaknummer: 0098248908

De raad van de gemeente Weststellingwerf;
gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders;

G e a m e n d e e r d b e s l u i t

1. In de (te herijken) omgevingsvisie gezondheidsaspecten te verwerken en een ambitie op te nemen voor vermindering van het gebruik van pesticiden door alle gebruikers;

2. Een verbod op sierteelt op te nemen in nieuwe overeenkomsten of verlenging van overeenkomsten voor het verhuren, verpachten of verkopen van grond van de gemeente;

3.1 Een vergunningsplicht in te stellen voor nieuwe lelieteelt, met een sierteeltvrije zone en reductie van gewasbeschermingsmiddelen in kg/ha.

3.2 Bij het opstellen van beoordelingsregels uit te gaan van:
- a) Een sierteeltvrije zone van 50 meter;
- b) Definiëren van 'gevoelige functies;
- c) SKAL gecertificeerde teelt toelaten;
- d) Reductie van aantal kg/ha gewasbeschermingsmiddelen realiseren: van 114 kg (2020) naar <50 kg. (zoals haalbaar gebleken bij het onderzoek "Duurzame bollenteelt Drenthe');
- e) De uitvoerbaarheid van dit scenario in beeld te brengen door een nadeelcompensatie risicoanalyse te laten uitvoeren
- f) De wijziging in het omgevingsplan voor te bereiden door onder meer de uitwerking van beoordelingscriteria (zie bij b.)
- g) De definitieve scenariokeuze uiterlijk in januari 2026 te maken, na kennisneming van de uitkomst van de risicoanalyse en de uitwerking van definities en beoordelingscriteria.

4a Zo spoedig mogelijk een voorbereidingsbesluit te nemen vanwege het wijzigen van het omgevingsplan, op basis van het genoemde onder 3.1 en 3.2, om activiteiten te voorkomen die in strijd zijn met het genoemde onder 3;

4b De bevoegdheid tot het nemen van dit voorbereidingsbesluit te delegeren aan het college van burgemeester en wethouders;

4c In het voorbereidingsbesluit de spelregels en de gevoelige functies op te nemen en uit te werken zodat zij daarna in het Omgevingsplan kunnen worden toegepast.

5a Het college de opdracht te geven om samen met de Weststellingwerfse lelietelers tot een convenant te komen over het toepassen van het programma duurzame bollenteelt Drenthe;

5b In het convenant op te nemen op welke wijze wordt gekomen tot een maatschappelijk draagvlak en op welke wijze de telers communiceren naar omwonenden

5c Toe te werken naar de situatie waarin de vergunningsplicht geldt voor alle lelieteelt.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van 16 juni 2025

de griffier, de voorzitter,